

Saksbehandler: Marit Omland

Referanser:

MKR 40/05

SKR/AU 5/05

KR 68/05

KM 12/05

MKR/AU 04.3/06

KR 16/06

Saksdokumenter

Ingen

Endringer i sammensetningen av de sentralkirkelige råd

Sammendrag

Som følge av vedtak i KM 12/05 ble Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd bedt om å vurdere forholdet mellom de tre rådene, og deres sammensetning og mandat.

Det har herunder vært viktig å se på relasjonen til Kirkemøtet og Kirkerådet for å vurdere MKRs mandat og utøvelsen av dette.

I forbindelse med en eventuell endring i sammensetningen av MKR har det blitt lagt vekt på hvilken rolle MKR skal ha, forholdet mellom det demokratiske og faglige, samt hvordan kontakten med bispedømmene skal være i fremtiden.

Forslag til vedtak

1. MKR vil understreke viktigheten av at en får en organisering av arbeidet som på en best mulig måte kan ivareta Den norske kirkes økumeniske og internasjonale oppgaver.
2. MKR anbefaler alternativ 2 i sakspapiret med følgende bemerkninger (og følgende justeringer):

Saksorientering

Bakgrunn

Med bakgrunn i et vedtak i MKR 40/05 ble saken om endringer i sammensetningen i de sentralkirkelige råd satt opp på Kirkemøtet 2005 som sak KM 12/05. Ønsket var at det arbeidet som MKR og SKR utfører, skulle bli bedre integrert i Kirkerådet sitt arbeid. MKR fremmet derfor forslag til vedtak i KR om at lederne for MKR og SKR skulle bli medlemmer av KR, og at det skulle arbeides videre med sammensetningen av rådet. Da Kirkerådet behandlet saken i forkant av Kirkemøtet, stilte KR seg bak forslaget som kom fra Mellomkirkelig råd om endringer i sammensetningen i MKR og endringer i relasjonene mellom rådene.

KM 2005

Kirkemøtet behandlet i KM 12/05 saken i 12 punkter der det bl.a. ble lagt vekt på at

- det er viktig at relasjonen mellom de sentralkirkelige råd styrkes, og at arbeidet med økumeniske og internasjonale spørsmål får enda større faglig tyngde.
- arbeidet i MKR og SKR blir bedre forankret i KR's arbeid, slik at arbeidsfeltene bedre kan gjøres gjeldende i hele rådsstrukturen.
- lederen for MKR og SKR kommer inn i KR med tale- og forslagsrett.
- følgene av en eventuell endring i sammensetningen ikke er tilstrekkelig kartlagt for at KM 05 kunne si noe om dette.
- det skjer en regelmessig kontakt mellom bispedømmekontorene og staben for MKR.

KM fattet følgende vedtak

- 1. Kyrkjemøtet delegerer til Kyrkjerådet å gjere endringar i Regler for Kirkerådets virksomhet og i statuttane for Samisk Kyrkjeråd og Mellomkyrkjeleg råd slik at leiarane av Samisk kyrkjeråd og Mellomkyrkjeleg råd møter fast i Kyrkjerådet med tale- og forslagsrett. Denne ordninga skal erstatte den ordninga ein no har med at Kyrkjerådet oppnemnar representantar til Samisk Kyrkjeråd og Mellomkyrkjeleg råd.*
- 2. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet førebu endringar i statuttane for Mellomkyrkjeleg råd og Samisk kyrkjeråd slik at dei svarer til dei oppgåvene råda har i dag, og at dette vert lagt fram for vedtak på Kyrkjemøtet 2006.*
- 3. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet, Mellomkyrkjeleg råd og Samisk kyrkjeråd arbeide vidare fram mot Kyrkjemøtet i 2006 med ei vurdering av forholdet mellom dei tre råda og av samansetjing og mandat. Dette arbeidet må sjåast i samanheng med dei andre reformprosessane i kyrkja.*

KM fikk lagt frem forslag om at lederne for MKR og SKR skulle bli medlemmer av KR. De respektive lederne var tenkt å bli fullverdige medlemmer ved at KR ble utvidet eller ved at lederne tok plassen til de to medlemmene som i dag velges på fritt grunnlag. KM fant imidlertid ikke grunnlag for å gå inn for noen av disse forslagene da de anså at den foreslåtte endringen ville kreve lovendring som kan ta lang tid. KM gikk da inn for at lederne for MKR og SKR møter fast i KR med tale- og forslagsrett, men uten stemmerett, som en foreløpig ordning.

På denne bakgrunn og med sikte på nominasjon og valg av medlemmer til MKR som KM skal foreta i høst, drøftes nedenfor

- forholdet mellom MKR og KM/KR.
- sammensetningen av MKR.
- andre spørsmål, bl.a. evt utvidelse av KR, endringer i statuttene.

Relasjonen til Kirkemøtet og Kirkerådet

KM og MKR

KM kan med hjemmel i kirkeloven (kl) § 24 femte ledd jf annet ledd oppnevne råd og utvalg til å ivareta oppgaver som hører inn under Kirkemøtet. KM har benyttet den hjemmelen til å gi MKR ansvar for å ivareta Den norske kirkes internasjonale og økumeniske oppgaver som er pålagt KM i § 24 annet ledd. Selv om KM kan oppnevne både råd og utvalg, er det ingen realitetsforskjell mellom disse alternativene. Hvorvidt MKR i fremtiden forblir et råd eller blir et utvalg vil være uten betydning i forhold til mandat, representasjon og forhold til KR. "Råd" kom inn i loven som følge av at Mellomkirkelig råd, med dette navnet, allerede eksisterte på det tidspunktet Kirkemøtet ble opprettet, og at en ikke ønsket å endre dette.

Videre er det viktig å holde fast på at det følger av kl § 25 at

Kirkerådet forbereder de saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksetter Kirkemøtets beslutninger og leder for øvrig arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger

Dette medfører at KR må være å anse som det styrende organet på vegne av KM med et samlet og overordnet ansvar. Dette gjelder også i forhold til det økumeniske og internasjonale arbeidet. Når det gjelder alt det økonomiske for de sentralkirkelige rådene, skjer dette via KR, jf tildelingsbrev.

Selv om KR opptre på vegne av KM, vil det være utenkelig at KR på eget initiativ vil fatte vedtak som for eksempel endrer MKRs mandat eller medfører andre vesentlige endringer for MKRs arbeid. KR arbeider i praksis med oppfølging av KM-vedtak, samt oppgaver som er delegert fra KM. KR er i sin utøvelse bundet av de rammer og retningslinjer som er gitt fra KM. KR vil kun opptre som KM, og ikke bare på vegne av KM i de saker der en ikke kan vente med å fatte et vedtak til KM er samlet igjen.

Ut fra dette tilsier hovedstrukturen at MKR i utgangspunktet vil ha samme forhold til KR som til KM. Dette kommer til syne allerede i dag ved at MKR rapporterer til KM via KR, samt at det er KR som behandler årsplan og årsmelding fra MKR. Hvordan forholdet i praksis blir på andre områder for å få en mest mulig hensiktsmessig løsning for rådene arbeid, vil en måtte komme tilbake til ved en senere anledning når saken er nærmere utredet.

MKR som fagorgan for å ivareta særskilte oppgaver

Spørsmålet om hvordan MKR skal utøve sitt mandat har nær tilknytning til spørsmålet om MKRs kobling/forhold til KR. Slik situasjonen er i dag og sannsynligvis også vil bli i fremtiden, er at MKR har ansvaret for de oppgaver som ligger innefor rådets mandat, mens ansvaret for de overordnede linjer i arbeidet ligger i KM (og dermed KR), og må drøftes der i forbindelse med rapportering og viktige prinsippvedtak. I spørsmål med læremessig karakter må Bispemøtet trekkes aktivt inn i prosessen. MKRs saker vil ikke normalt bli behandlet konkret i KR, selv ikke når en skal forsøke å oppnå større integrering av disse spørsmålene i

KRs arbeid. Selv om lederne for MKR og SKR kommer inn i KR, betyr ikke det at KR nå også skal behandle saker som ligger til disse rådene. Det handler mer om at det arbeidet som MKR og SKR gjør skal synliggjøres, samt at deres arbeid kan få større innvirkning på KRs arbeid der dette er ønskelig eller naturlig.

I og med at det vil være MKR som er tillagt ansvaret for de spørsmål som berører Dnks internasjonale og økumeniske oppgaver, vil MKR ha en stor grad av ansvar for å utføre arbeidet innenfor de rammer som er fastsatt i MKRs statutter i henhold til deres mandat. Det betyr at MKR på egenhånd, innenfor de rammer og avtalt praksis som foreligger med lederne eller KRs direktør, vil kunne gå ut og uttale seg om og kommentere aktuelle forhold. Dette kan sies å følge av statuttene for MKR § 2 d) der det fremkommer at rådet kan avgi uttalelser som rådet selv står for. Dette vil også gjelde for de underutvalg som MKR har, med MKR som ansvarlig for hva som sies til hvem.

På den annen side vil det være problematisk å tenke seg at KM skulle ha tre "statsministere". KRs direktør vil således fremstå som "statsminister" mens generalsekretær vil være "statsråd" på sine fagfelt, uten at sammenlikningen dras for langt.

Lederens rolle, i tillegg til MKRs/SKR's forhold til KR, vil kunne ha betydning for hvor selvstendig MKR fremtrer. Dersom lederen av MKR/SKR ikke skal ha en fremtredende rolle utad, kan det være med på å svekke selvstendigheten. Her oppstår et spenningsforhold mellom det å ha stor grad av frihet til å opptre på egne vegne samtidig som det er et annet råd som skal fronte sakene utad. Dette henger imidlertid sammen med ønsket om at kirken skal fremtre mer samlet og at det kanskje bør være Kirkerådet som utad fronter alle saker uavhengig av hvor saken ligger. Det kan til tider virke misvisende at det er forskjellige personer som fronter kirken avhengig av sakens natur. På den annen side er det naturlig at den som har best kunnskap om en sak uttaler seg på vegne av Den norske kirke uavhengig av om vedkommende sitter i KR, MKR eller SKR. Et annet problem som oppstår dersom en tenker seg at mer av kommunikasjonen utad skal skje gjennom KR, er at MKR dermed vil bli å regne som et råd underlagt KR i alle henseender, selv om MKR arbeider selvstendig med aktuelle spørsmål.

En ting som taler for at MKR må opprettholde en viss form for selvstendighet er at rådet har flere underutvalg/oppnevnte utvalg som også opptre mer eller mindre selvstendig innenfor sitt område. Det vil være vanskelig å tenke seg underutvalg som opptre mer selvstendig enn det rådet som har oppnevnt det.

MKR's mandat

Det har ikke vært reist vesentlige innvendinger mot at MKR's mandat bør være det som i dag fremkommer av kl § 24 annet ledd og statuttene for MKR. Når det gjelder endringer for å få statuttene til bedre å samsvare med de oppgaver rådet har i dag, gjelder dette noen få og uproblematiske endringer, med unntak av MKR's sammensetning. Det vil derfor ikke være påkrevd at disse endringene finner sted før det er tatt stilling til rådets sammensetning. Forslag til endringer i statuttene vil derfor fremmes på et senere møte. MKR skal ha sin oppmerksomhet vendt mot det å ivareta Dnks internasjonale og økumeniske oppgaver. Hvorledes dette faktisk gjøres vil kanskje variere noe ut fra hvilken sammensetning rådet/utvalget får. Dette vil bli drøftet nedenfor.

Sammensetningen av Mellomkirkelig råd

Sammensetningen kan ha betydning for hvilken rolle rådet skal ha, men det kan også si noe om hva slags råd det er en ønsker seg. Skal hovedvekten legges på representasjon fra bispedømmene eller skal en tilstrebe å få et sterkest mulig faglig råd?

I forbindelse med sammensetningen av MKR er det viktig å vurdere hvor fagkompetansen til MKR skal ligge. Det er ingen som bestrider at uavhengig av sammensetning skal MKR være et organ med faglig tyngde. Det er imidlertid ingen klare hensyn som tilsier hvor dette skal ligge. Slik det er i dag er den faglige tyngden tatt direkte inn i rådet ved at fagpersoner sitter som medlemmer. En annen løsning som kan tenkes er at hovedvekten av den faglige tyngden ligger i sekretariatet til de sentralkirkelige råd, og at disse så legger til rette for at rådet kan ivareta det ansvaret de er pålagt gjennom mandatet. Den faglige tyngden kan eventuelt også, eller i tillegg til sekretariatet, legges til utvalg som legger til rette for at MKRs arbeid kan utføres på en god måte.

Demokratisk vs faglig

Det har vært hevdet at det er en motsetning mellom det demokratiske og faglige i forhold til MKR. Dette kan til en viss grad sies å være misvisende. Alle som sitter i MKR er valgt av KM, med unntak av representanten fra BM og Kirkens Nødhjelp. Også de resterende som ikke representerer bispedømmene, er der i kraft av at KM har valgt disse, etter forslag fra MKR, til de aktuelle tillitsvervene som i henhold til statuttene medfører sete i MKR (ex-officio representanter). Det er heller ingen ting som tilsier at de som velges fra bispedømmene ikke kan være faglig dyktige. Så langt er det ingen ting som tilsier at demokratisk/politisk og faglig står i motsetning til hverandre.

I forlengelsen av dette kan det stilles spørsmål ved om de representantene som sitter i MKR i kraft av sine tillitsverv skal være vanlige medlemmer med stemmerett, eller om det kan tenkes at disse i fremtiden møter uten stemmerett. MKR har ikke tatt opp denne problemstillingen, fordi disse representantene blir ansett å være sentrale i MKRs arbeid pga deres kompetanse og kontakter.

MKR må dessuten ha en faglig kompetent stab og knytte til seg fagpersoner innen ulike felt.

Kontakten med bispedømmene

Uansett hvilket alternativ som velges for MKRs sammensetning, må kontakten mellom MKR og bispedømmene opprettholdes eller også utvikles i forhold til slik det er i dag. Kontakten er ikke avhengig av at alle bispedømmene har representanter i rådet. Det er mulig å tenke andre måter å kommunisere ut på. I tillegg er det mulig å tenke seg at det utvikles en bredere kontakt mellom MKRs sekretariat og stabene i bispedømmerådene.

Vurdering

Dersom det tas hensyn til de momentene som er nevnt ovenfor, kan det som et utgangspunkt tenkes to forskjellige modeller/løsninger i denne saken når det gjelder sammensetning. For begge alternativene er det tatt hensyn til at det nå er vedtatt at lederne for MKR og SKR skal møte i KR med tale- og forslagsrett.

For begge de følgende alternativene kan det stilles spørsmål om det fremdeles skal være en representant fra KN i rådet. Tilsvarende kan en stille spørsmål om det bør innføres en ordning med at en av rådets representanter kommer fra NMS. Det som det imidlertid ikke skal stilles

spørsmål ved er BMs representasjon i rådet. Det er viktig at BM, uansett modell er representert, og at denne representanten er oppnevnt av BM.

Alternativ 1:

MKR opprettholder dagens størrelse og sammensetning, men kravet om at fem representanter også må være medlem bispedømmerådet i vedkommende bispedømme oppheves. Og med unntak av lederens inntreden i KR, og dermed uttreden av KR's representant, vil det ikke skje noen endringer. Sammensetning, mandat og forhold til KR vil bli værende slik det er i dag.

Det bør også drøftes hvilken rolle de medlemmene som ikke representerer bispedømmene, skal ha i fremtiden.

Alternativ 2:

Antall medlemmer av rådet reduseres ved at det ikke lenger stilles krav om at hvert bispedømme skal være representert. En løsning som da kan tenkes er at det velges sju medlemmer på fritt grunnlag. Nominasjonskomiteen må da ut fra de forslag på kandidater som er innkommet, sørge for at de nominerte kandidatene tilfredsstiller krav om geografisk representativitet i tillegg til krav til kjønn, alder etc.

En annen mulig løsning er at bispedømmene deles opp i for eksempel fem områder der hvert område vil få en representant i MKR. Bispedømmene/bispedømmerådene innenfor det enkelte området skal da nominere kandidater som så velges av KM.

Det bør også drøftes hvilken rolle de medlemmene som ikke representerer bispedømmene skal ha i fremtiden.

Andre spørsmål

Selv om KM 2005 valgte ikke å utvide KR som følge av at lederne i MKR og SKR nå skal møte fast der, betyr ikke det nødvendigvis at dette ikke kan, og kanskje bør, vurderes på nytt.

